

Беларускія савецкія пісьменьнікі да 40-ой гадавіны Кастрычніка

Ува ўсім Савецкім Саюзе, у тым ліку і на Беларусі, як вядома, шырока разортваеща цяпер готак званага кампанія па падрыхтоўцы да 40-годзьдзя «Вялікага Кастрычніка». Зразумела, нічога дзіўнага ў гэтым для савецкага грамадзяніна ніяма: за 40 год існавання савецкай улады ён перанес на сваёй скурье столькі розных кампаній, што ня можа інчай разглядаць іх, як чаргове наступленне, якое ня прынясе для яго нічога добра.

Да сутэрні 40-годзьдзя савецкай улады, як гэта на дзіўна, рыхтующа і беларускія савецкія пісьменьнікі. Што да гэтага «Вялікага Кастрычніка» рыхтующа работнікі і калгаснікі, што ад іх патрабуюць перавыкананія нормаў і плянай, што яны, нарашце, «добраахвотна» бяруць на сябе «сацыялістычны абавязацельства» — у гэтым, як мы сказаі, ніяма нічога дзіўнага: сацыялістычны бізун, хочаш ці ня хочаш, падгоніце кожнага. Але вось калі на сябе бяруць «сацыялістычны абавязацельства» творцы — пісці і пісьменьнікі — гэтыя «інжынеры чалавечых душ», дык як не гаварыце, — мімаволі робіцца страшна за іх — якай ў гэтым прафанація ролі пісьменьніка! Які ўва ўсім гэтым зьдзек над творчасцю, як вышэшай прайвай чалавечага духу! І ці можа быць гутарка ў дадзеным выпадку аб якой-небудзь творчасці наагул?

«Небагата засталося часу да слáйнай даты — 40-годзьдзя савецкай улады, — піша ворган Саюзу Пісьменьнікаў БССР «Полымя» за красавік 1957 году, — як і ўсе грамадзяніе нашай краіны, літаратары рэспублікі дастойна сустрэнуть вялікага народнае сяяцьва».

Карэспандэнт «Полымя» адмыслова зъвирнуўся да некаторых пісьменьнікаў з просьбай расказаць, якім новымі творамі яны сустракаюць 40-годзьдзя савецкіх.

Вось як пісьменьнік Міхася Калачынскі адказвае на гэта: «Я аднагодак Вялікага Кастрычніка. Самі разумеець, як ніякі было-б мне сустракаць слáйнай ўгодкі з тым, што зроблена раней. Адчувавочы гэта, працу над новымі творамі».

Услыхацься толькі ў гэтыя слова. Значыць, скажам, калі-б у пісьменьніка Міхася Калачынскага ня было адчуваць патрэбы «дастойна сустрэць Вялікі Кастрычнік», аб нікім творчым акце, як аб свабодным выяўлененні, ён ня мог-бы і пахваліцца. Аб чым гэта съветчыць? Зразумела, не аб тым, што Калачынскі на мае таленту. Калачынскі, як і іншыя беларускія пісьменьнікі, не пазбаўлены таленту. Але ягоны талент, як і ўсё ў Савецкім Саюзе, кантролеца і падпірадкоўваецца загаду, няхай-бы сабе і ў такай нявишай форме, як сацыялістычны рэалізм.

Або паслюхаем пісьменьніка Рамана Сабаленку. Ён гаворыць: «У кожнага пісьменьніка, як і наагул у кожнага савецкага чалавека, цяпер клопат: чым ён сустрэнуть 40-годзьдзе Вялікага Кастрычніка». Як бачыце, яшчэ адна перла, Але можна сапраўды паслачаваць Сабаленку: такі клопат, які відаць, мae не адзін толькі ён. Гэта клопат, бядя і няшчасце савецкага пісьменьніка наагул — даваць справаздачу.

Стараецца не асташца ззаду і Уладзімер Шахавец: «На рабочым сталае ў мя-

ДОЛЯ БЕЛАРУСКАЕ МОЛАДЗІ

(Заканчэнне з 3-ай бач.)

ралічыши. Кампанія за кампаніяй, і ўсё ў інтарэсах гэтак званага савецкага сацыялізму. Але для каго? Звычайна і патрэбна — для савецкай улады: баз гэтага яна не магла-б існаваць. Ні звычайна, не патрэбна і жудасна для савецкага народа, для моладзі сядзіць увесе че на куфэрку. Вось у чым страшная сымболіка «сахалінскага» маладога Беларуса на куфэрку. Ці-ж гэта на лёс Беларус, гэтай саюзнай рэспублікі з канстытуцый?

Птушка і зывер, як сказаў Скарына, ліціць і бізкіць назад, каб памерці там, дзе яны ўпярэжна пабачылі съвет. Толькі, відаць, чалавеку ня дадзена гэта. Ён мусіць загінуць там, куды яго паслалі сатрапы.

Як матка дзіцей, зьбіраюць сяняння вольнай дзяржавы сваіх сыноў і дачок, толькі нашаля мацыха-дзяржава ўсё расцікідае і разъўбівае дзіцей сваіх па белым съвеце. Але яны і ў далёкіх краёх, і гэтым самым Сахаліне мараць аб сваіх, няхай, і раскіданых гнёздах.

«Треба даць назыву вуліцам напага наявага пасёлку, — апавядае далей у сваіх зацемках карэспандэнт «ЗВЯЗДЫ». Адзін гаворыць Гродзенскай назавем, другі — Віцебскай, трэцій — Магілёўскай. А потым усе пагадзіліся на адным — назавём Беларускай».

Хіба-ж беларускі моладзі мала свае зямлі, свае Бацькаўшчыны? Да якога-ж часу бальшавіцкія сатрапы будучы распейваць і вынішчаць цвёт беларускага наці?

С. У.

не ляжыць пачатак апавесці на калгасную тэму», — гаворыць ён. «Галоўным эроем ў ёй будзе старшыня калгасу».

І тут тая самая справаздача — страшная, даведзеная да абсурду: чалавек змушаны гаварыць і аб тым, чаго яшча.

У горшым становішчы апінуўся патаэт Дзымітры Кавалёў: маочы толькі лірычныя вершы (ці-ж «Вялікага Кастрычніку» патрэбная лірыка?), ён нічым ня змот пахвалицца, і паабяцаў на пасаць хоць на сваіх землякоў гамельчан.

Вось да чаго даводзіць «свабода творчасці» ў Савецкім Саюзе! І зусім недарочна абураліся лідэры ад літаратуры на 3-ім пленуме пісьменьнікаў БССР, калі скардзіліся на «ноўшыті буржуазнай ідэялігії», якія быццам хочуць «зганьбіць, ачарніць, як сам мэтад сацыялістычны бізун, хочаш ці ня хочаш, падгоніце кожнага. Але вось калі на сябе бяруць «сацыялістычны абавязацельства» творцы — пісці і пісьменьнікі — гэтыя «інжынеры чалавечых душ», дык як не гаварыце, — мімаволі робіцца страшна за іх — якай ў гэтым прафанація ролі пісьменьніка! Які ўва ўсім гэтым зьдзек над творчасцю, як вышэшай прайвай чалавечага духу! І ці можа быць гутарка ў дадзеным выпадку аб якой-небудзь творчасці наагул?

Больш зганьбіць літаратуру, як яе ганьбіць партыйнае кіраўніцтва! Пісці і пісьменьнікі — гэтыя «інжынеры чалавечых душ», дык як не гаварыце, — мімаволі робіцца страшна за іх — якай ў гэтым прафанація ролі пісьменьніка! Які ўва ўсім гэтым зьдзек над творчасцю, як вышэшай прайвай чалавечага духу! І ці можа быць гутарка ў дадзеным выпадку аб якой-небудзь творчасці наагул?

«Небагата засталося часу да слáйнай даты — 40-годзьдзя савецкай улады, — піша ворган Саюзу Пісьменьнікаў БССР «Полымя» за красавік 1957 году, — як і ўсе грамадзяніе нашай краіны, літаратары рэспублікі дастойна сустрэнуть вялікага народнае сяяцьва».

М. С.

«Belorussian Review» № 4 Інстытуту для вывучэння СССР Мюнхен, 1957, бачына 176

Днямі выйшаў з друку чарговы № 4 «Беларускага Зборніка» Інстытуту для вывучэння СССР у ангельскай мове. У зборніку змешчаны наступныя артыкулы беларускіх і чужых навукоўцоў, што займаюцца беларускімі праблемамі:

1. С. Станкевіч: Якуб Колас (1882-1956).

2. А. Адамовіч: Беларускае літаратурнае згуртванне — «Узвышша», 3. Я. Станкевіч: Савецкае хвальшаваньне гісторыі Беларусі, 4. П. Урбан: Даўчаты Звязок КПСС і нацыянальная проблема, 5. С. Кабыш: Беларуская сельская гаспадарка ў плянне 6-ай пяцігодкі, 6. А. Лебедзь: Гідратэхнічнае будаўніцтва ў Беларусі ў плянне 6-ай пяцігодкі, 7. У. Галубічны: Разміяшчэнне індустрыі ў Беларускай ССР, 8. Т. Даўлечын: Вызваленіе моладзі на працу ў далёкія раёны Савецкага Саюзу. Далей у зборніку змешчаны дэльцеўскія рэзюмы: 1. А. Марковіч: Беларускае літаратурнае згуртванне — «Узвышша», 3. Я. Станкевіч: Савецкае хвальшаваньне гісторыі Беларусі, 4. П. Урбан: Даўчаты Звязок КПСС і нацыянальная проблема, 5. С. Кабыш: Беларуская сельская гаспадарка ў пяцігодкі, 6. А. Лебедзь: Гідратэхнічнае будаўніцтва ў Беларусі ў плянне 6-ай пяцігодкі, 7. У. Галубічны: Разміяшчэнне індустрыі ў Беларускай ССР, 8. Т. Даўлечын: Вызваленіе моладзі на працу ў далёкія раёны Савецкага Саюзу. Далей у зборніку змешчаны дэльцеўскія рэзюмы: 1. А. Марковіч: Беларускае літаратурнае згуртванне — «Узвышша», 3. Я. Станкевіч: Савецкае хвальшаваньне гісторыі Беларусі, 4. П. Урбан: Даўчаты Звязок КПСС і нацыянальная проблема, 5. С. Кабыш: Беларуская сельская гаспадарка ў пяцігодкі, 6. А. Лебедзь: Гідратэхнічнае будаўніцтва ў Беларусі ў плянне 6-ай пяцігодкі, 7. У. Галубічны: Разміяшчэнне індустрыі ў Беларускай ССР, 8. Т. Даўлечын: Вызваленіе моладзі на працу ў далёкія раёны Савецкага Саюзу. Далей у зборніку змешчаны дэльцеўскія рэзюмы: 1. А. Марковіч: Беларускае літаратурнае згуртванне — «Узвышша», 3. Я. Станкевіч: Савецкае хвальшаваньне гісторыі Беларусі, 4. П. Урбан: Даўчаты Звязок КПСС і нацыянальная проблема, 5. С. Кабыш: Беларуская сельская гаспадарка ў пяцігодкі, 6. А. Лебедзь: Гідратэхнічнае будаўніцтва ў Беларусі ў плянне 6-ай пяцігодкі, 7. У. Галубічны: Разміяшчэнне індустрыі ў Беларускай ССР, 8. Т. Даўлечын: Вызваленіе моладзі на працу ў далёкія раёны Савецкага Саюзу. Далей у зборніку змешчаны дэльцеўскія рэзюмы: 1. А. Марковіч: Беларускае літаратурнае згуртванне — «Узвышша», 3. Я. Станкевіч: Савецкае хвальшаваньне гісторыі Беларусі, 4. П. Урбан: Даўчаты Звязок КПСС і нацыянальная проблема, 5. С. Кабыш: Беларуская сельская гаспадарка ў пяцігодкі, 6. А. Лебедзь: Гідратэхнічнае будаўніцтва ў Беларусі ў плянне 6-ай пяцігодкі, 7. У. Галубічны: Разміяшчэнне індустрыі ў Беларускай ССР, 8. Т. Даўлечын: Вызваленіе моладзі на працу ў далёкія раёны Савецкага Саюзу. Далей у зборніку змешчаны дэльцеўскія рэзюмы: 1. А. Марковіч: Беларускае літаратурнае згуртванне — «Узвышша», 3. Я. Станкевіч: Савецкае хвальшаваньне гісторыі Беларусі, 4. П. Урбан: Даўчаты Звязок КПСС і нацыянальная проблема, 5. С. Кабыш: Беларуская сельская гаспадарка ў пяцігодкі, 6. А. Лебедзь: Гідратэхнічнае будаўніцтва ў Беларусі ў плянне 6-ай пяцігодкі, 7. У. Галубічны: Разміяшчэнне індустрыі ў Беларускай ССР, 8. Т. Даўлечын: Вызваленіе моладзі на працу ў далёкія раёны Савецкага Саюзу. Далей у зборніку змешчаны дэльцеўскія рэзюмы: 1. А. Марковіч: Беларускае літаратурнае згуртванне — «Узвышша», 3. Я. Станкевіч: Савецкае хвальшаваньне гісторыі Беларусі, 4. П. Урбан: Даўчаты Звязок КПСС і нацыянальная проблема, 5. С. Кабыш: Беларуская сельская гаспадарка ў пяцігодкі, 6. А. Лебедзь: Гідратэхнічнае будаўніцтва ў Беларусі ў плянне 6-ай пяцігодкі, 7. У. Галубічны: Разміяшчэнне індустрыі ў Беларускай ССР, 8. Т. Даўлечын: Вызваленіе моладзі на працу ў далёкія раёны Савецкага Саюзу. Далей у зборніку змешчаны дэльцеўскія рэзюмы: 1. А. Марковіч: Беларускае літаратурнае згуртванне — «Узвышша», 3. Я. Станкевіч: Савецкае хвальшаваньне гісторыі Беларусі, 4. П. Урбан: Даўчаты Звязок КПСС і нацыянальная проблема, 5. С. Кабыш: Беларуская сельская гаспадарка ў пяцігодкі, 6. А. Лебедзь: Гідратэхнічнае будаўніцтва ў Беларусі ў плянне 6-ай пяцігодкі, 7. У. Галубічны: Разміяшчэнне індустрыі ў Беларускай ССР, 8. Т. Даўлечын: Вызваленіе моладзі на працу ў далёкія раёны Савецкага Саюзу. Далей у зборніку змешчаны дэльцеўскія рэзюмы: 1. А. Марковіч: Беларускае літаратурнае згуртванне — «Узвышша», 3. Я. Станкевіч: Савецкае хвальшаваньне гісторыі Беларусі, 4. П. Урбан: Даўчаты Звязок КПСС і нацыянальная проблема, 5. С. Кабыш: Беларуская сельская гаспадарка ў пяцігодкі, 6. А. Лебедзь: Гідратэхнічнае будаўніцтва ў Беларусі ў плянне 6-ай пяцігодкі, 7. У. Галубічны: Разміяшчэнне індустрыі ў Беларускай ССР, 8. Т. Даўлечын: Вызваленіе моладзі на працу ў далёкія раёны Савецкага Саюзу. Далей у зборніку змешчаны дэльцеўскія рэзюмы: 1. А. Марковіч: Беларускае літаратурнае згуртванне — «Узвышша», 3. Я. Станкевіч: Савецкае хвальшаваньне гісторыі Беларусі, 4. П. Урбан: Даўчаты Звязок КПСС і нацыянальная проблема, 5. С. Кабыш: Беларуская сельская гаспадарка ў пяцігодкі, 6. А. Лебедзь: Гідратэхнічнае будаўніцтва ў Беларусі ў плянне 6-ай пяцігодкі, 7. У. Галубічны: Разміяшчэнне індустрыі ў Беларускай ССР, 8. Т. Даўлечын: Вызваленіе моладзі на працу ў далёкія раёны Савецкага Саюзу. Далей у зборніку змешчаны дэльцеўскія рэ